

ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ ಚಿಲ್ಲಿದೆ ನಗೆಯಾ ಪನ್ನೀರಾ...

'ಕರುಳಿನ ಕರೆ' ಸಿನಿಮಾದ ಈ ಹಾಡು ಗಾಯಕ ಪಿ.ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅವರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ದನಿಸಿದ್ದು ಯಾರಿಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಯುಗಾದಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಯುಗ ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದರೂ' ಗೀತೆ ಅನುರಣಿಸುವಂತೆ, ದಸರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆರ್.ಎನ್. ಜಯಗೋಪಾಲ್ ವಿರಚಿತ ಸಿನಿಮಾಗೀತೆ ಅಲೆಅಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಂ, ದಸರೆಯೊಂದಿಗಿನ ಸಿನಿಮಾಗೀತೆಯ ಈ ನಂಟು ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. 'ಕರುಳಿನ ಕರೆ' ಎನ್ನುವುದು ದಸರೆಯ ಸಂಗೀತದ ಕರೆಯೂ ಹೌದು. ದಸರೆಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ ಸಂಬಂಧ!

ಲಾಗಾಯ್ತಿನಿಂದಲೂ ಶರನ್ನವರಾತ್ರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಅವಿನಾಭಾವ ನಂಟು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಂಗೀತವೇ'. ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ದಸರಾ ಸಂಗೀತ ಎಂದರೆ ಅದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗದ ಅನುಭೂತಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ. ಈ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳು ಹಾಲು-ಜೇನಿನಂತೆ, ರಾಗ-

ಭಾವದಂತೆ ಅದ್ಭುತ ರಸಪಾಕವಾಗಿ ಬೆರೆತು ಅರಮನೆಯ ಸಂಗೀತ ರಸಿಕರನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ 'ಸಾಮ ವೇದ' ಕಾಲದ್ದು. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಗೀತ ಮೈಸೂರು ದಸರಾದೊಂದಿಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಗೀತವಿಲ್ಲದೆ ದಸರಾ ಆಚರಣೆಯೇ ಅಪೂರ್ಣ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಮನೆಮಾತಾಗಿದೆ ಈ ರಾಗ ರಸದೌತಣ! ದಸರಾ ಕಳೆಕಟ್ಟುವುದೇ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳಿಂದ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲೆ, ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶ-ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ದಸರಾ ಸಂಗೀತೋತ್ಸವದಲ್ಲೇ. ನಾಡಹಬ್ಬ ದಸರಾದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲೆ.

ದಸರಾ ಆಚರಣೆ 15ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಇತಿಹಾಸ. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಡೆಕ್ಕನ್ ಸುಲ್ತಾನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ, ಆಚರಣೆಗಳೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡವು. ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ್‌ಗಳು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಮಹಾನವಮಿ

(ದಸರಾ) ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೊದಲನೇ ರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1578-1617) ಅವರು ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಳಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ದಸರಾ ಆಚರಣೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಂಗೀತವೂ ಮೇಳೈಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರರು, ವಿದ್ವಜ್ಜನರ ಸಂಗೀತ ಅನುರಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ ಹಾಗೂ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಮೈಸೂರು ದಸರಾ ಸಂಗೀತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲದೆ ಹೊರರಾಜ್ಯದ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟ ಇದು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತ, ಫ್ಯೂಷನ್ ಸಂಗೀತವೂ ಮಾರ್ದನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಅರಮನೆ ದರ್ಬಾರ್ ಹಾಲ್‌ಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗಳು ಅರಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದ ವೇದಿಕೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡವು. ಊರಿಗೆ ಊರೇ